

ՀՈՎԻԻԸ ԵՒ ՀՕՏԸ

Պատանի մը, երբ իմացական անումին կը հասնի եւ մտածումը ու դատողութիւնը կը սկսին կերտել իր մէջ անձնաւորութիւնը, յանկարծ՝ ինքզինք կը գտնէ կեանքի ամենամեծ ու ամենալուրջ հարցականին առջեւ, թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ իր ապագան, ի՞նչ արհեստի կամ արուեստի պիտի հետեւի, ի՞նչպէս ձեւ ու շունչ պիտի տայ իր տեսլականին, որպէս զի ըլլայ բարոյապէս գեղեցիկ, մարդկայնօրէն սիրելի եւ ազգայնօրէն վսեմ ու վեհանձն:

Կը մտածէ, կ'ուսումնասիրէ, կ'որոշէ ու վերջապէս կը կազմէ իր ապագայի մեծ ծրագիրը:

Խոկումներու մէջ խորասոյգ՝ կը ներգգայ սրտին արագ, անադմուկ, անուշ բարախումը ու ներշնչումի ջերմութենէն ոգեւորուած կը սկսի բարբառիլ...

- Բժիշկ պիտի ըլլամ, որ փրկեմ ցաւատանջ հիւանդներու կեանքը:

- Փաստաբան պիտի ըլլամ, որ պաշտպանեմ ան իրաւունքներու իրաւունքը:

- Առեւտրական պիտի ըլլամ, որ օժանդակեմ ժողովուրդիս չփաւորներուն:

- Հոգեւորական պիտի ըլլամ, որ փարոգեմ աւետարանական ճշմարտութիւնները:

Այսպէս՝ իր կեանքի պատմութեան դարձակետին վրայ աչքերը երկինք յառած կը զգայ իր էութեան ամբողջ տարածքին նոր ու գեղատեսիլ աշխարհի մը ճառագայթումը, որ սեղմօրէն կը կապէ հոգին Տիեզերական Հոգիին հետ, սիրոյ ու հաւատքի այնպիսի ջերմեռանդութեամբ, որ անկէ վեր ուրիշ ոչ մէկ իտէլի, ոչ մէկ նպատակի ու ցանկութեան չ'ուզեր զօդել իր կեանքը:

Աղօթանուէր վերացումի մէջ, այս մեծ տեսիլքը կը բանայ իր առջեւ նուիրապետութեան երկնային դարպասները

եւ կ'ուխտէ անկէ ներս մտնել ու դառնալ Աստուծոյ եւ Ազգին շնորհագարդ ծառան՝ հոգեւորականի կոչումով:

Այս երկար ու տատասկոտ ուղեւորութեան ամբողջ ընթացքին, կ'ուզէ ցոյց տալ իր կեանքով ու ծառայութեամբ՝ իր հաւատքի Հիմնադիրին շնորհները, օրինակելի հեգութեամբ, սրբակեաց, օրինակելի խոնարհութեամբ ու մանաւանդ օրինակելի աղօթութեամբ:

Այս հոգեւոր բարեմասնութիւնները պիտի ըլլան կրօնական ասպարէզէն ներս մտնող ամէն կոչեցեալի սպառազինումին կոռուանքը, այն բոլոր դժուարութիւններու դէմ, որոնց պիտի հանդիպի իր հովուական գործունէութեան ընթացքին փորձութեան մահացու վտանգները յաղթահարելով:

Հոգեւորականը՝ Աստուծոյ կողմէ պատուուած է մասնայատուկ առանձնաշնորհեալ պաշտօնով, որ հոգեւոր արժէքներու մատակարարը ըլլայ երկրի վրայ՝ Աստուծոյ յոյսէն հեռացած անհաւատներու:

Եպիսկոպոսը պիտի դնէ իր ձեռքը իր առջեւ ծուկի եկած ընտրեալին գլխուն ու պիտի շնորհէ անոր նուիրապետութեան կարգը:

Վաղնջական դարերուն, բարեպաշտ մարդիկ, երբ փահանայի մը հանդիպէին, երկիւղած յարգանքով կը խոնարհէին ու կը խաչակնէին, համբուրելով անոր աջը, այն հաւատով որ Յիսուսի ձեռքը դպած է անոր: Այսօր՝ ոչ այդ բարեպաշտ մարդը կը տեսնէ եւ ոչ ալ գրաւիչ տեսարանը երկրի ոեւէ տեղ, ուր հայ մարդիկ կ'ապրին:

Հոգեւորականը միաժամանակ, թէ՛ հայր ու մայր է մեզի, թէ՛ բոյր ու եղբայր, թէ՛ բժիշկ ու բարեկամ, թէ՛ դատաւոր ու պաշտպան:

Օրհնութիւն է իր ներկայութիւնը եկեղեցւոյ եւ հասարակութեան մէջ, որպէս

Աստուծոյ եւ Քրիստոսի ներկայացուցիչ ու մեծ դժբախտութիւն է, երբ ան չի մօտենար մեզի, չ'այցելեր հիւանդին ու սգաւորին, կ'անտեսէ աղփառը ու չի խրախուսեր իր գաւակներէն լիուած ալեւորը, որ մահուան մերձաւորութեան մէջ մարդու կը կարօտի:

Այս գերագոյն ու սրբազան տիտղոսը արժանապէս ընդունելու կոչուած է մարդը, որուն պիտի վստահուի երկնաշնորհի դիրք մը երկրի վրայ:

Ո՞վ պիտի ըլլայ այդ բացառապէս առանձնաշնորհեալ թեկնածուն, որ բարացուցէ իր կերպարին վրայ հաւատքին վսեմութիւնը եւ սրբութիւնը:

Ո՛չ անշուշտ, ոեւէ մէկը, ո՛չ կեանքի պայքարին մէջ պարտուած մը, ո՛չ յանձնարարուած կուսակցական մը, ո՛չ բարեկամներու միջամտութեամբ անընդունելի մէկը, ո՛չ հոգիով ու մտքով անմշակ մէկը եւ ոչ ալ ծիսակատարութիւնը ծիսավաճառութեան վերածող բախտախնդիր մը:

Հասարակ գործ մը կամ պաշտօն մը չէ հոգեւորականին ընտրած ասպարէզը, ուրկէ ներս կարենան սպրդիլ շնորհագուրկ եւ տխուր անցեալով մարդիկ:

Ան պէտք է ըլլայ բացառապէս անձնաւորութիւն մը խոր ու լայն զարգացումով ու ճառագայթի պէս անբիծ հաւատով:

Մանուկ հասակէն պէտք է սնած ըլլայ աղօթքով, Յիսուսի շնորհով ու պատգամներով եւ անոր սրբալոյս կեանքին վրայ հաստատեն իր հօտին անշահախնդրութեամբ ծառայող մտաւորապար եկեղեցականը:

Երբ հանրային սովորական գործերու համար բժախնդրութեամբ կը փնտռենք յարմարագոյն մարդը, առաւել նախանձախնդրութեամբ պէտք է նկատի առնենք ընտրութիւնը հոգեւոր ասպարէզի

թեկնածուներուն:

Արժանաւոր հոգեւորականը հազուադէպ կը տեսնես այս բարոյագուրկ ժամանակներուն, որ սուգուի Աստուծոյ սիրոյ օրէնքին ուսումնասիրութեան մէջ եւ հինաւորաց հոգեւոյս հայրապետներու եւ եպիսկոպոսներու իմացական շողարձակումով գրական գործեր արտադրէ:

Այնքան սուրբ է պաշտօնը հոգեւորականին եւ ա՛յնքան պատկառազդու անոր անձը, որ ճշմարիտ հաւատացեալի Ս. Սեղանին առջեւ՝ պատարագիչին վերացումի պահուն կը կարծէ տեսնել մարմնացեալ ու յարուցեալ Յիսուսը:

Ի՞նչ է տարբերութիւնը գործաւոր մարդուն եւ հոգեւոր պաշտօնեային: Ի՞նչ կրնայ տալ մէկը միւսին, որ երկուստեք հոգեւորապէս բաւարարուին: Երկուքն ալ ընտրած են աշխատանքի լուսաւոր ճամբան, միասնաբար կը փայեն, իրարմէ անբաժան, տարբեր նպատակներով, ու երբեք չեն հակասեր ու խաչաձեւեր գիրար:

Աշխատաւորը օրուան բոլոր ժամերուն գետին հակած կը ջանայ օրապահիկը շահիլ, եւ հոգեւորականը աչքերը խորահաւատ վերացումով՝ երկինք յառած, մարդոց բարւոյն համար Արարչին հետ կը հաղորդակցի: Երկուքն ալ հոգեւոր մթնոլորտի մէջ կը ճգնին յաւերժութեան համար, Աստուծոյ ծրագրով սուրբ աշխատանքի լծուած:

Հոգեւորականը երկրի վրայ իր պաշտօնին պարտականութիւններով թեւ մարդկային գործ կը կատարէ, բայց իր ուժը եւ ներշնչումը կը ստանայ երկինքէն:

Խորանին վրայ, Ս. Սեղանին առջեւ պատարագիչ ֆահանան կը խորհրդանշէ Յիսուսի անձին սրբութիւնը: Ամէն բռն, ամէն խօսք ու աղօթք, որ կ'արտասանէ ու հաւատացեալին հոգիին կը դպչի, իր խօսքերը չեն եւ ոչ ալ մտածումները կամ

մարդկային քննադրեն փաղուած հատուածներ:

Նոյն ինքը, Արարիչն է, որ կը խօսի պատարագիչին քերնով ու երկնային պատգամն է որ կը փոխանցէ հաւատացեալներուն:

Որպէս մարմին, մարդը դիւրաբեկ կառոյց մըն է, դատապարտուած օր մը հողին հետ տարրալուծուելու եւ վերջանալու: Բայց որպէս հոգի յաւիտեանական կեանք է, վախճանած արդարներու յաւերժալոյս փառքով:

Մեծ ու փոքր մեղքերը, մեծ ու փոքր սուտերը, մեծ ու փոքր սայթափումները, գորս կ'ունենանք մուկապետական կարգերու վրայ փորձութիւններէ հրապուրուած, թեւ մաս մը կը նկատուին հասարակութենէն, բայց ոչ մէկ մանրամասնութիւն չի վրիպիր Աստուծոյ ամենատես աչիքէն: Ու պատիժը, որքան ալ յապաղի մեղաւորը բարոյապէս պատուհասելու, կու գայ անպայման մեղապարտին մահէն առաջ կամ վերջ՝ քացայայտելու աշխարհի առջեւ անոր սայթափումները:

Մեղքը անխուսափելի է ամէն հոգեւորականի կեանքէն: Տարբերութիւն չ'ընենք, թէ ի՞նչպէս կը դրսեւորուի, սուտով կամ գրպարտութեամբ, շահատակութեամբ կամ գեղծարարութեամբ, գիտութեամբ կամ անգիտութեամբ:

Երկու աններելի մեղքեր, որ հոգեւորականը կը հեռացնեն Աստուծոյ լոյսէն եւ ժողովուրդի կեանքէն, շահախնդրութիւնն է եւ փառատենչութիւնը:

Այս երկու մեղքերն ալ հոգեւորականը կ'առաջնորդեն դէպի ընդերքներու խաւարակուռ աշխարհը, ուր սատանան եւ հոգեւորականը չշփոթուելու աստիճան կը նոյնանան ու չեն զատորոշուիր:

Հոգեւորականը, եղբր է ֆահանայ կամ եպիսկոպոս, ամենաբարձր անձնաւորութիւնն է հասարակութեան մէջ

իր սրբակրօն պատշօնով: Ոչ մէկ կազմակերպութեան ղեկավար եւ ժողովներու ատենապետ կան նախագահ, որքան ալ պատկառագողու ըլլայ իր հանգամանքով, չի կրնար հասնիլ ու հաւասարիլ անոր բարոյական մակարդակին:

Ի՞նչ կրնանք ըսել հովուական ծառայութեան մէջ նսեմացած այն ֆահանաներուն, վարդապետներուն ու եպիսկոպոսներուն, որոնք յոտնկայս յարգանք գոյց կուտան այն ժողովականներուն ու ատենապետներուն, որոնցմէ կը խորհին կախում ունի իրենց պաշտօնին ապահովութիւնը կամ թոշակի յաւելումի ակնկալութիւնը:

Երկրի մը թագաւորը մարմիններու կառավարիչ է, որով՝ իր անձով ու գահով՝ անցողական վախճան ունի: Իսկ հոգեւորականը հոգիներու փրկութեան առաջնորդն է եւ այդ առանձնաշնորհեալ կոչումով կ'ընդգրկէ յաւիտեանականութիւնը:

Աստուած կ'ուզէ տեսնել իր պաշտօնեան, որպէս հարազատ զաւակ մը եւ ոչ թէ կրօնական տարագի տակ ուխտադրուծ մը:

Մտածէ պահ մը, ո՛վ երիտասարդ, որ քեզ ձեռնադրող եպիսկոպոսը իրմէ չէ որ կուտայ այն երկնային շնորհը: Ինքն ալ, իր կարգին ուրիշէ մը առաւ գնայ եւ այդ ուրիշը, իր նախորդէն: Եւ այսպէս դէպի ետ երթալով, կը հասնինք շղթային առաջին օղակին, որ Յարուցեալ Փրկիչն է, եւ որուն ամենասուրբ ձեռքը հանգչեցաւ Առաքեալներուն վրայ եւ անոնք ալ իրենց ձեռքերը դրին մեր հոգեւոյս հայրապետներուն վրայ:

Քրիստոս՝ նահանայապետութիւնը չժառանգեց ոչ մէկէն, այլ ուղղակի զայն առաւ իր Երկնաւոր Հօրմէն:

Մտածէ, որոշէ՛ եւ ուխտէ, որ դուն ալ մէկը ըլլաս այդ սրբալոյս շղթային ոսկի օղակներէն:

Բարեպաշտ ֆրիստոնեայ մը կարծրօրէն կը փորձուէր կեանքի դաժան դէպքերէն: Մէկը միւսին ետեւէն դժբախտութիւնները կը հարուածէին զինքը:

Ամէն անգամ, երբ նոր վիշտ մը կու գար պատուհասելու զինքը, կը դիմագրաւէր զայն հետեւեալ խօսքերով:

– Ով Աստուած, զա՛րկ, որքան ծանր որ կրնաս, արժանի եմ խստագոյն պատիժի:

Այս յարանուն փորձութիւններուն տոկաց մինչեւ իր կեանքին վախճանը: Այն րոպէին, երբ աչքերը ընդմիշտ պիտի փակէր աշխարհի լոյսին, այս շնորհագարդ երիտասարդը ըսաւ իր խոստովանաւոր-

– Երկինքէն ձայն մը լսեցի, որ կ'ըսէր ինծի, – Ոսկի պսակին մրճահարումը վերջացաւ, զոր պատրաստեցի քեզի համար ...:

Բարեպաշտ ու անձնդիր հոգեւորականը, ինչ ապերախտ պայմաններու մէջ ալ գտնուի եւ որքան ծանրակշիռ ըլլան իր անձին դէմ յարուցուած դժգոհութիւնները, գիտէ երկայնամտութեամբ դիմագրաւել զանոնք եւ հաւատալով, որ նշմարտութեան դէմ պայքարողները ի վերջոյ կը պատուհասուին ու ինք աստուածային կարգադրութեամբ կը ստանայ լիովին իր կրած նեղութիւններուն հատուցումը:

ՎԱՐԴԱՆ Ա. ՔԶՆՅ. ՏԻՒԼԿԷՐԵԱՆ